

# TÜRKİYE'NİN İKLİMİ



# TÜRKİYE'NİN İKLİMİNİ ETKİLEYEN ETMENLER

Ülkemizin iklim özelliklerini

etkileyen faktörler ikiye ayrılır:

1) Matematik (Mutlak) Konum

2) Özel (Göreceli) Konum

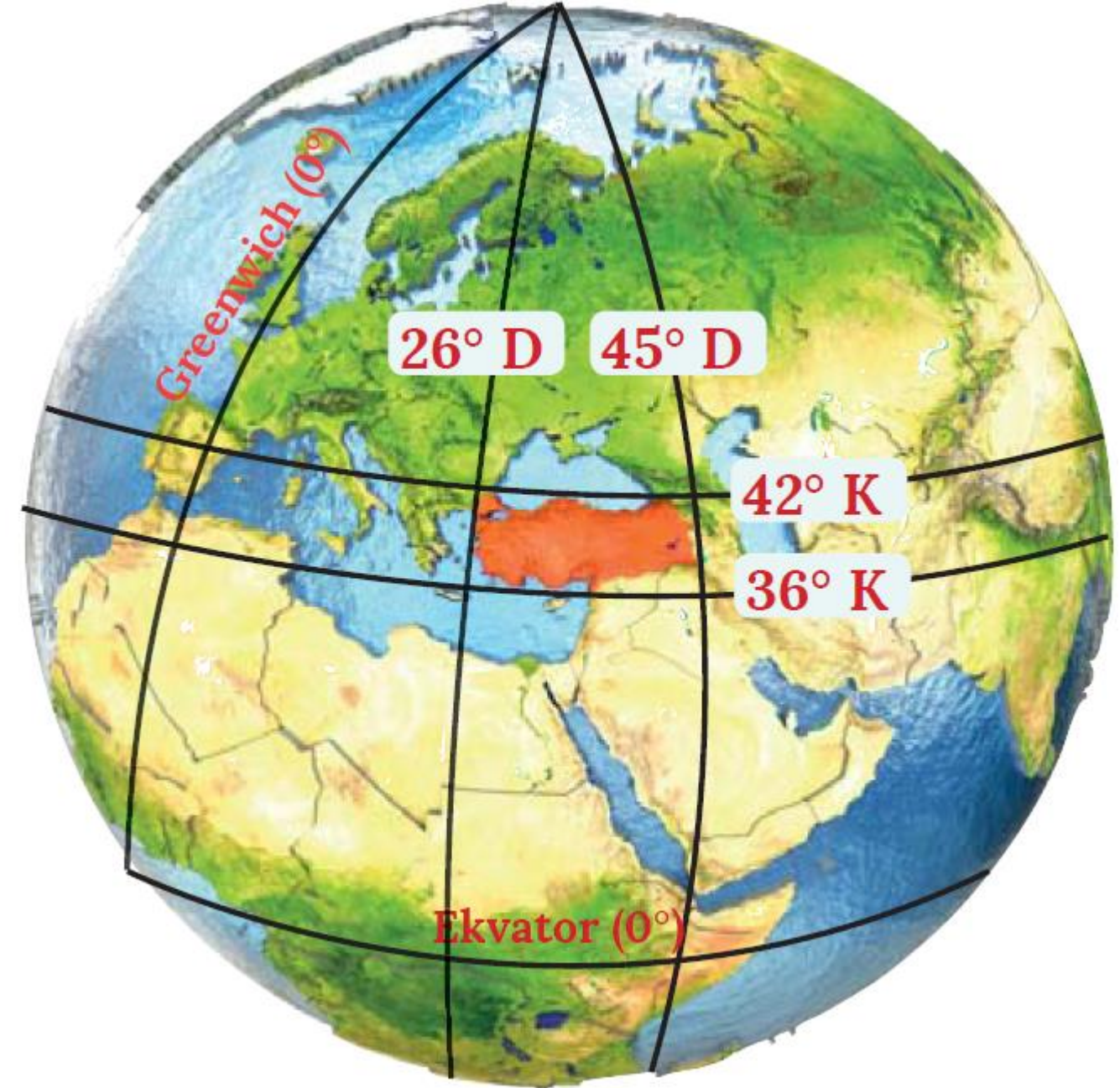


Ülkemizin konumu

# Türkiye'nin Matematik (Mutlak) Konumu

**Türkiye; mutlak konumuna bağlı olarak Kuzey Yarım Küre'de, Yengeç Dönencesi'nin kuzeyinde ve orta kuşakta bulunur. Bu durumun etkileri şunlardır:**

- Güneş ışınları hiçbir zaman dik açıyla düşmez.
- Yıl boyunca Güneş ışınlarının yere düşme açısı çok değiştiği için dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
- Kuzeyden esen rüzgârlar, hava sıcaklığının azalmasına; güneyden esen rüzgârlar da hava sıcaklığının artmasına neden olur.
- Dağların güney yamaçları, bakı özelliği taşıdığından diğer yamaçlara göre daha sıcaktır.
- Akdeniz iklim kuşağında yer alır.
- Kuzey Yarım Küre'de yer aldığı için sıcaklıklar genel olarak kuzeye doğru azalır.



# Türkiye'nin Özel (Göreceli) Konumu

- Göreceli konum özelliklerine bağlı olarak ülkemizde iklim özellikleri kısa mesafelerde değişir.
- Ülkemizin ortalama yükseltisi (1132 metre) fazladır.
- Yükselti batıdan doğuya doğru artar. Buna bağlı olarak kıyılardan iç kesimlere ve batıdan doğuya doğru sıcaklık azalır.
- Dağların kıyıya uzanış şekilleri de ülkemizde iklimler üzerinde etkilidir.
- Ülkemizin etrafındaki denizlerin etkisiyle kıyılarda denizel iklim, iç kesimlerde ise karasal iklim özellikleri yaşanır.





# KAVRAM EŞLEŞTİRME



## KAVRAM

Sıradağların uzanışı

Denize uzaklık

Enlem

Yükselti

Bakı

## AÇIKLAMA

Toros Dağları'nın güneye bakan yamaçlarının kuzeye bakan yamaçlarından daha sıcak olması

Temmuz ayında, Güneydoğu Anadolu'nun Akdeniz kıyılarından sıcak olması

Erzurum ve Kars'ta karla örtülü gün sayısının Malatya ve Iğdır'dan fazla olması

Akdeniz kıyılarının Karadeniz kıyılarından sıcak olması

Akdeniz ve Karadeniz kıyılarının, Ege kıyılarından fazla yağış alması

# TÜRKİYE'DE İKLİM ELEMANLARI

Ülkemizde iklim elemanlarını sıcaklık, basınç ve rüzgârlar, nem ve yağış olmak üzere üç grupta inceleyeceğiz.

# TÜRKİYE'DE SICAKLIK

Ülkemizde sıcaklık; genel olarak güneyden kuzeye (enlem), kıyılardan iç kesimlere (karasallık), batıdan doğuya (yüksekti) doğru azalmaktadır. Ülkemizde nemin fazla olduğu kıyı kesimlerde günlük ve yıllık sıcaklık farkı azdır. Nemin az olduğu iç kesimlerde ise günlük ve yıllık sıcaklık farkı fazladır.

# Türkiye'de Yıllık Ortalama Sıcaklık Dağılışı

- En yüksek sıcaklıklar, Güneydoğu Anadolu ile Akdeniz ve Güney Ege kıyılarında görülür.
- En düşük sıcaklıklar, Kuzeydoğu Anadolu ile Doğu Anadolu'da görülür.
- Sıcaklık değerleri, Karadeniz kıyılarında denizelliğin etkisiyle Orta Anadolu ve Doğu Anadolu'ya göre daha yüksektir. Bu durum enlemin etkisine terstir.





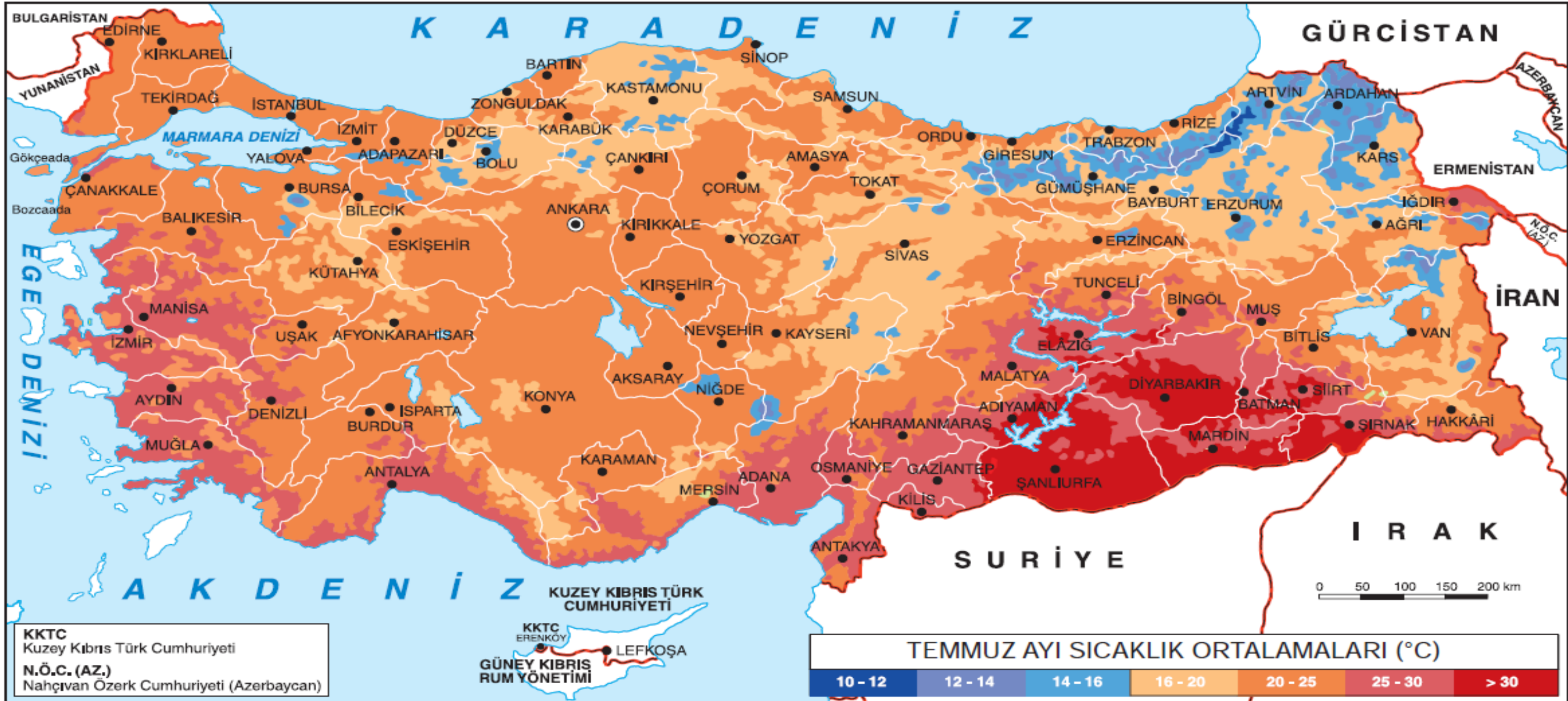
# Türkiye'de Ocak Ayı Ortalama Sıcaklık Dağılışı

- En düşük sıcaklıklar yükselti, enlem ve karasallıktan dolayı Kuzeydoğu Anadolu'da yaşanmaktadır.
- En yüksek sıcaklıklar enlem ve deniz etkisinden dolayı Akdeniz kıyılarında yaşanmaktadır.



# Türkiye'de Temmuz Ayı Ortalama Sıcaklık Dağılışı

- En yüksek sıcaklıklar enlem, karasallık ve güneyden gelen sıcak hava akımlarının etkisiyle Güneydoğu Anadolu'da yaşanmaktadır.
- Bu dönemde en düşük sıcaklıklar enlem ve yükseltiden dolayı Kuzeydoğu Anadolu'da yaşanmaktadır.





# BİLGİ NOTU

- ❖ Türkiye'de en düşük sıcaklık  $-46,4^{\circ}\text{C}$  ile **Çaldıran (Van)** ölçülmüştür. (1990)
- ❖ Türkiye'de en yüksek sıcaklık  $49^{\circ}\text{C}$  ile **Cizre (Şırnak)** ölçülmüştür. (1961)
- ❖ En yüksek yıllık ortalama sıcaklık  $21,3^{\circ}\text{C}$  ile **İskenderun (Hatay)** ölçülmüştür.
- ❖ En düşük yıllık ortalama sıcaklık  $-0,2^{\circ}\text{C}$  ile **Sarıkamış (Kars)** ölçülmüştür.

# TÜRKİYE'DE BASINÇ ve RÜZGARLAR



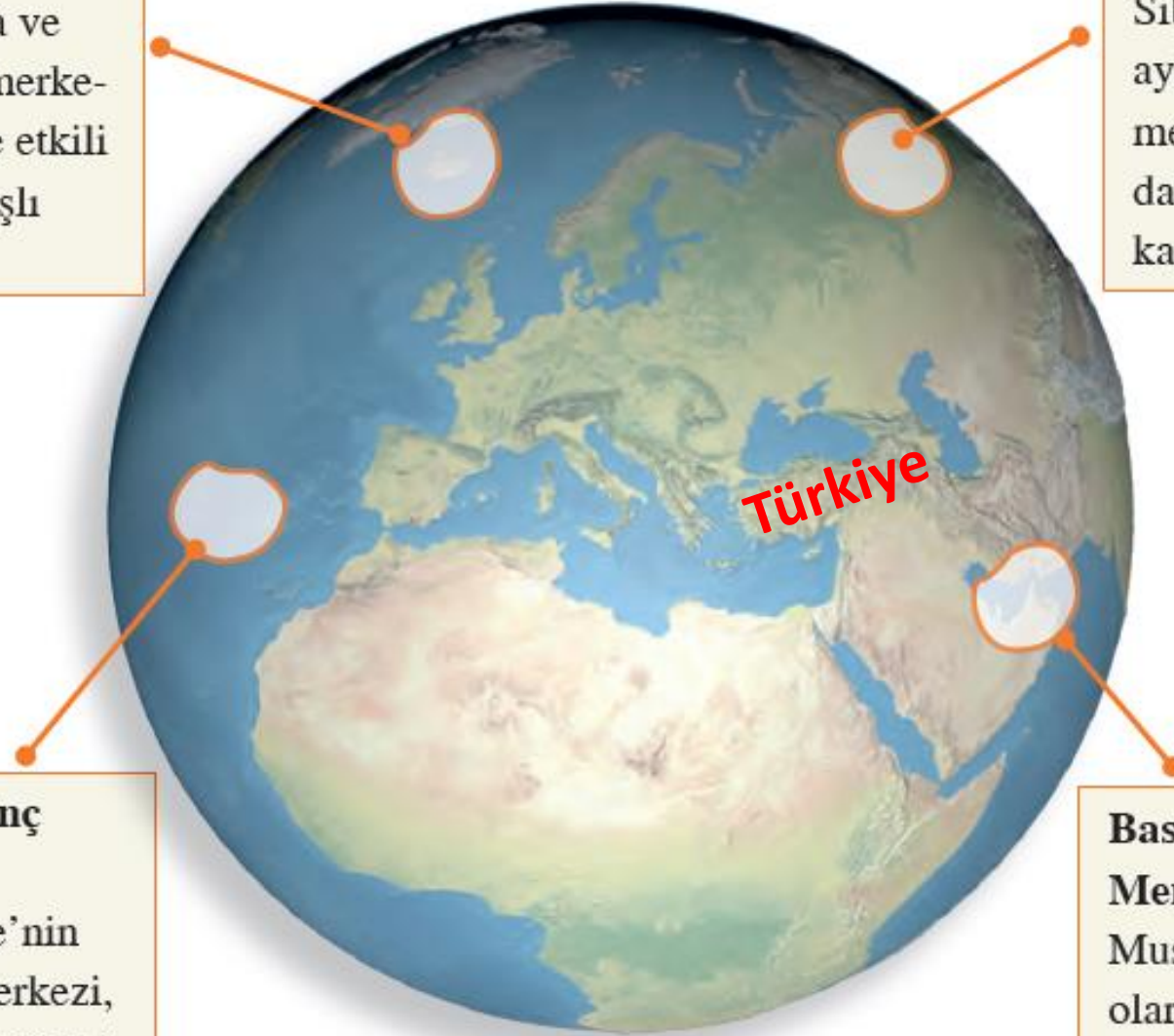
# Türkiye'yi Etkileyen Basınç Merkezleri

## İzlanda Dinamik Alçak Basınç Merkezi

60° enlemi üzerindeki İzlanda ve çevresinde oluşan bu basınç merkezi Türkiye'de kış mevsiminde etkili olur. Bu durumda ılık ve yağışlı dönemler yaşanır.

## Sibirya Termik Yüksek Basınç Merkezi

Sibirya üzerinde bulunan ve kış aylarında ortaya çıkan bu basınç merkezinin etkili olması durumunda Türkiye'de kışlar çok soğuk ve kar yağışlı geçer.



## Azor Dinamik Yüksek Basınç Merkezi

30° kuzey enleminde Türkiye'nin batısında oluşan bu basınç merkezi, yaz aylarında Türkiye'nin büyük bir kısmında yaz kuraklığının yaşanmasına neden olur.

## Basra Termik Alçak Basınç Merkezi

Muson sisteminin bir parçası olarak Basra Körfezi çevresinde oluşan bu basınç merkezi Türkiye'nin güneydoğu kesimlerinde yaz aylarında sıcak ve kuru hava koşullarının görülmesine neden olur.

# TÜRKİYE'DE RÜZGARLAR

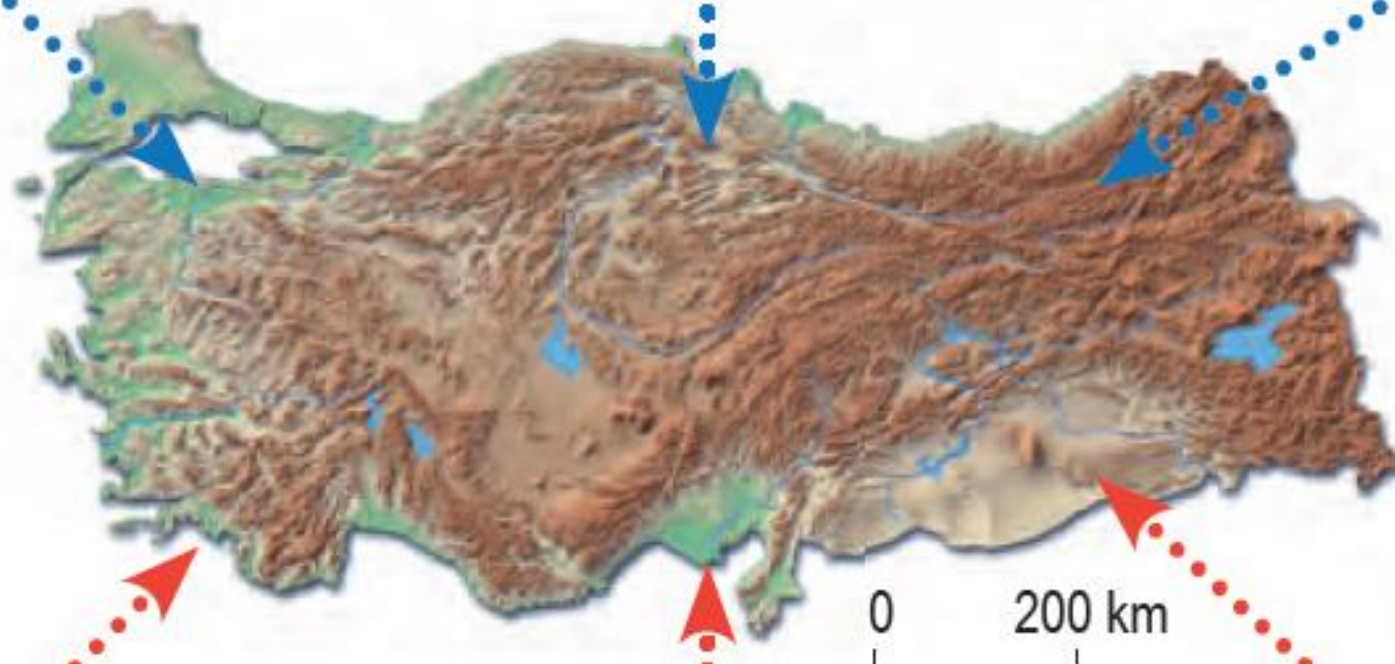
Ülkemiz, mutlak konumundan dolayı çoğunlukla **batı rüzgârlarının** etkisi altındadır. Üç tarafı denizlerle çevrili ve yer şekilleri engebeli olduğundan **meltem rüzgârları** da ülkemizde çok sık görülür. Ülkemizde Batı Anadolu kıyılarında deniz meltemine **imbat**, iç kesimlerde dağ meltemine **dağ yeli** adı verilir. Ayrıca Toroslar'ın ve Kuzey Anadolu Dağları'nın yamaçlarında **fön** rüzgârları etkilidir.

# Türkiye'yi Etkileyen Yerel Rüzgarlar

**Karayel:** Kuzeybatıdan esen bu soğuk rüzgâr Trakya'da karasallığı artırır. Doğu ve Batı Karadeniz kıyılarında dağlara çarpıp yükselerek yağış bırakır.

**Yıldız:** Türkiye'yi kuzeyden etkileyen ve kış aylarında yağışlara neden olan soğuk yerel rüzgârdır.

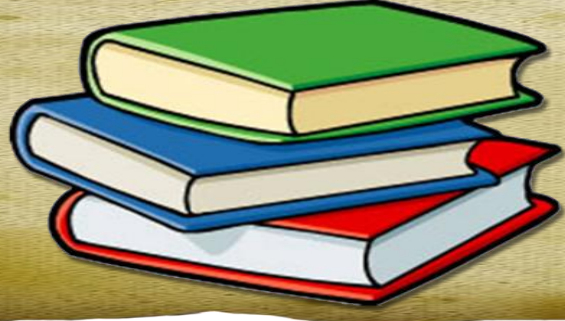
**Poyraz:** Kuzeydoğudan esen bu soğuk rüzgâr ulaştığı yerlerde sıcaklığı düşürür ve yağışa neden olur.



**Lodos:** Güneybatıdan esen bu rüzgâr sıcaklığı yükseltir. Özellikle kış aylarında Ege ve Akdeniz'de dağların güneybatıya dönük olan yamaçlarına yağış bırakır.

**Kible:** Güneyden esen bu rüzgâr sıcaklığı artırır ve kış aylarında yağış bırakır.

**Samyeli:** Güneydoğudan esen bu rüzgâr ulaştığı yerlerde sıcaklığı, buharlaşmayı ve kuraklığı artırır.



# BİLGİ NOTU

- ❖ Türkiye'de en düşük basınç **747.2 mb** ile **Başkale (Van)**'de ölçülmüştür.
- ❖ Türkiye'de en yüksek basınç **1045.2 mb** ile **Ereğli (Zonguldak)**'de ölçülmüştür.
- ❖ Türkiye'de en yüksek rüzgar hızı **48.9 ms** ile **Tokat'ta** ölçülmüştür.



# TÜRKİYE'DE NEM

Ülkemizde nem oranı, kıyı bölgelerimizde fazlayken iç kesimlere gidildikçe azalır. Nem oranının en fazla olduğu yer Karadeniz kıyıları iken en az olduğu yer ise Güneydoğu Anadolu'dur.

# TÜRKİYE'DE YAĞIŞ

Türkiye'de yağış miktarı ve dağılışında; dağların kıyıya uzanış doğrultusu, yükselti, denize olan uzaklık, çevresindeki basınç merkezlerinin etkisi gibi faktörlerin etkisiyle belirgin değişimler yaşanır.

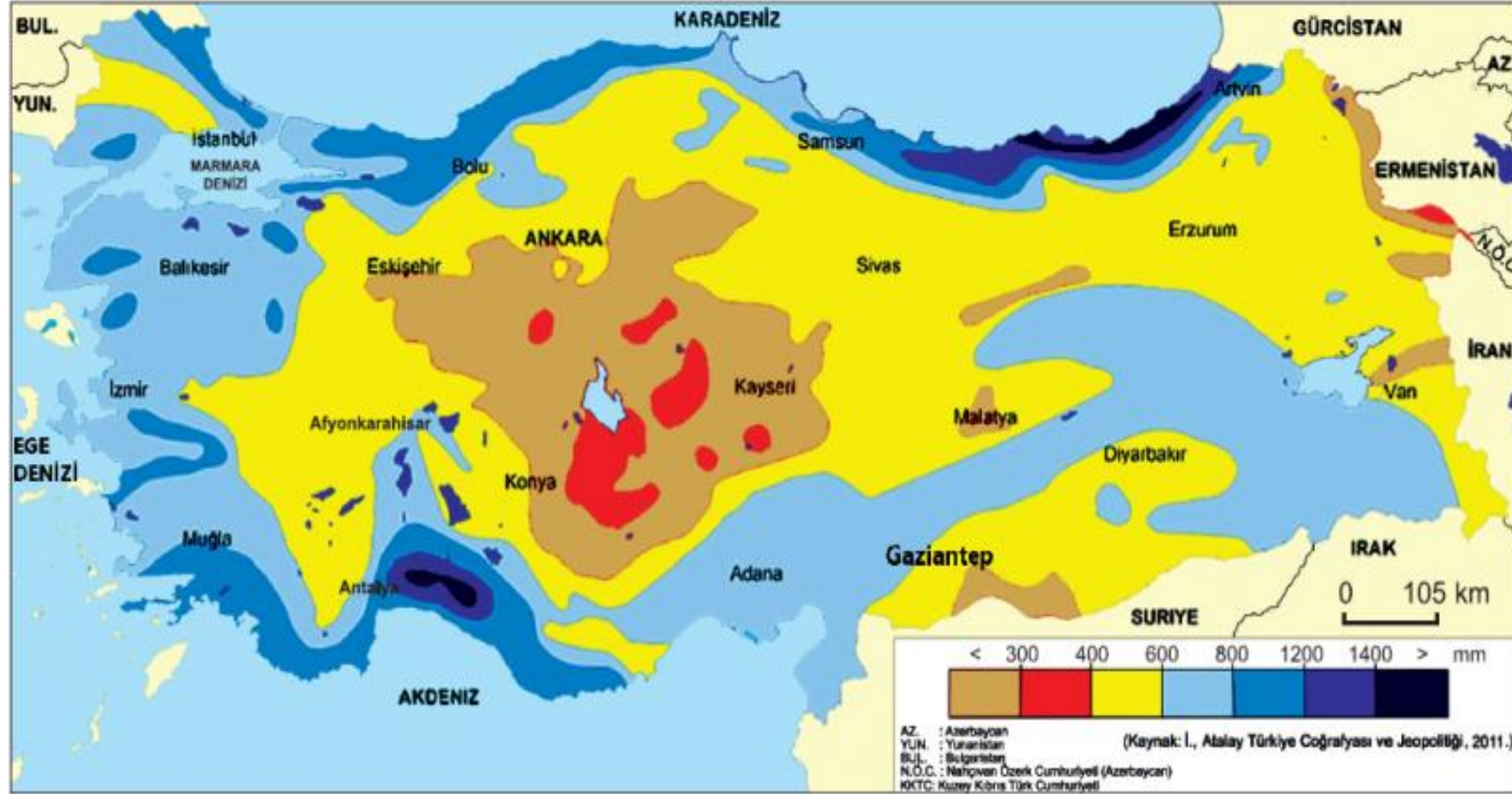
# Türkiye'de Yıllık Ortalama Yağış Dağılımı

## En Az Yağış Alan Yerler

## En Çok Yağış Alan Yerler

İç Anadolu'nun geneli özellikle Tuz Gölü'nün güneyi (Konya / Karapınar), Çoruh Vadisi (Yusufeli ve Tortum), Iğdır, Elazığ, Malatya ve Güneydoğu Anadolu'nun güneyi yağışın en az olduğu yerlerdir.

Rize, Trabzon, Zonguldak, Menteşe Yöresi (Muğla) ve Antalya yağışın en fazla olduğu yerlerdir.

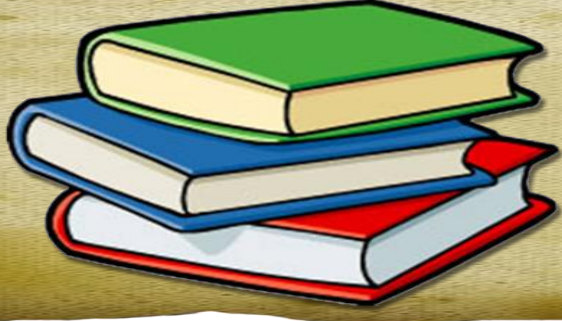


# Türkiye'de Yağış Oluşum Şekilleri

**Orografik (Yamaç) Yağışlar:** Dağların kıyıda başladığı ve kıyıya paralel uzandığı yerlerde daha çok yağış görülür. Karadeniz ve Akdeniz'deki dağların denize bakan yamaçlarında daha çok görülür.

**Konveksiyonel (Yükselim) Yağışlar:** Bu tür yağışlar ilkbaharda ve yaz aylarında ülkemizde görülür. İç Anadolu'da konveksiyonel yağışlara "kırkikindi yağışları" denir.

**Cephe (Frontal) Yağışları:** Ülkemizin mutlak konumuna (orta kuşak) bağlı olarak farklı özellikteki hava kütlelerinin karşılaşma alanlarında cephesel yağışlar oluşur.



# BİLGİ NOTU

- ❖ Türkiye'de Yıllık En Yüksek Toplam Yağış **4074.6 mm** ile **Rize**'de ölçülmüştür.
- ❖ Türkiye'de Yıllık En Düşük Toplam Yağış **114.5 mm** ile **Iğdır**'da ölçülmüştür.
- ❖ Türkiye'de Günlük En Yüksek Yağış **490.8 mm** ile **Antalya-Kemer Ovacık**
- ❖ Türkiye'de En Yüksek Kar Kalınlığı **430 cm** ile **Bursa-Uludağ**'da ölçülmüştür.

# TÜRKİYE'DEKİ İKLİM TIPLERİ

Ülkemiz, mutlak konumu itibarıyla

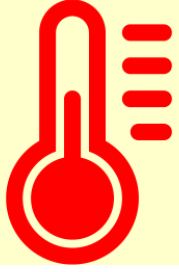
**Akdeniz iklim kuşağı** içinde yer alır.

Ülkemizdeki iklimler

- ❖ Akdeniz iklimi
- ❖ Karadeniz iklimi
- ❖ Karasal iklim
- ❖ Sert Karasal iklim



# AKDENİZ İKLİMİ



Bu iklim tipinin karakteristik özelliği yazların sıcak ve kurak, kışların ılık ve yağışlı olmasıdır.



Akdeniz ve Ege kıyıları, Güney Marmara, Güneydoğu Anadolu'nun batısı bu iklim tipinin etkisindedir.



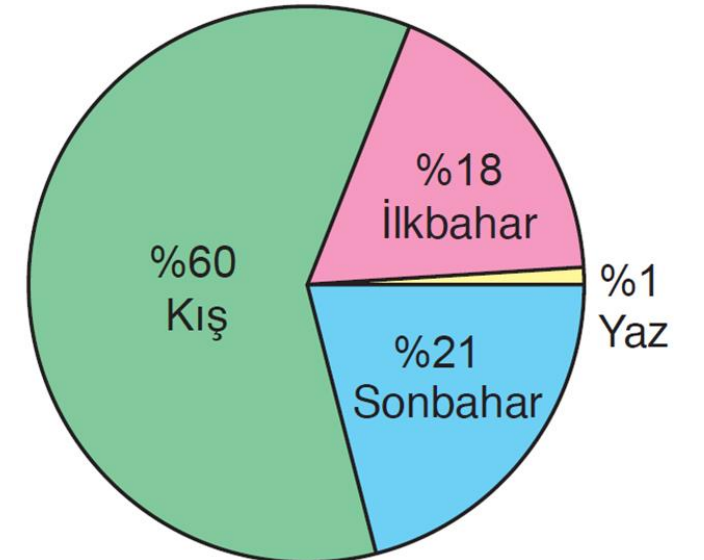
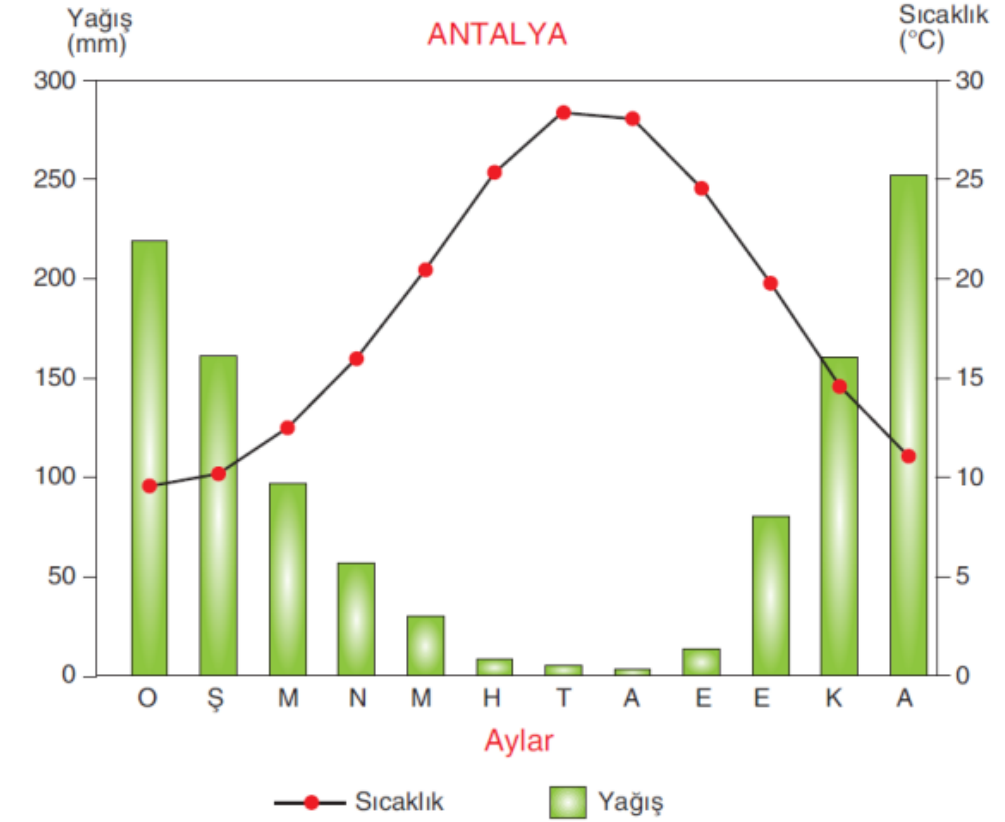
Toprak tipi **Kırmızı Renkli Akdeniz Toprağı (Terra-Rossa)**



Yıllık ortalama yağış miktarı 726 mm'dir.  
En fazla yağış kışın, en az yağış yazın düşer.



Bitki örtüsü kuraklığa dayanıklı ve ışık isteği fazla olan **kızılçam ormanları**dır. Ormanların tahrip edildiği yerlerde **maki**, makilerin tahrip edildiği yerlerde ise **garig** görülür.



Akdeniz ikliminin etkili olduğu yerlerde **kızılçam ormanları** ve **makiler** yaygındır.



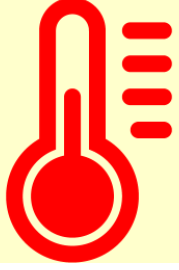
**Kızılçam**



**Maki**



# KARADENİZ İKLİMİ



Bu iklimin karakteristik özelliği her mevsim yağışlı ve ılıman olmasıdır. Ülkemizde yıllık sıcaklık farkının en az olduğu iklimdir.



Karadeniz Bölgesi'nin kıyı kesimi ile Marmara Bölgesi'nin Karadeniz kıyı kuşağında etkilidir.



Toprak tipi **Kahverengi Orman Toprağı**

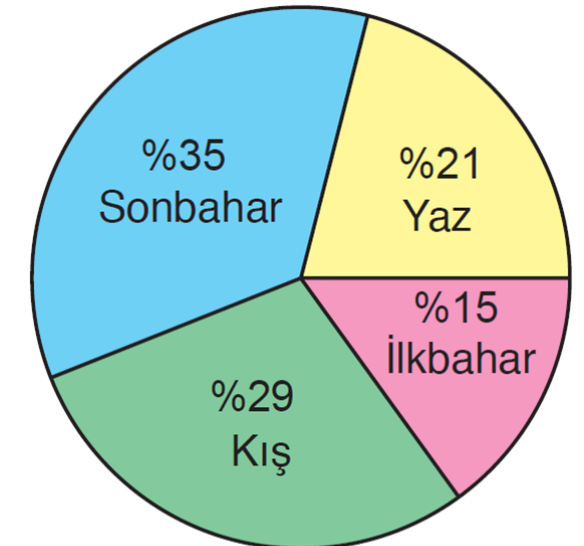
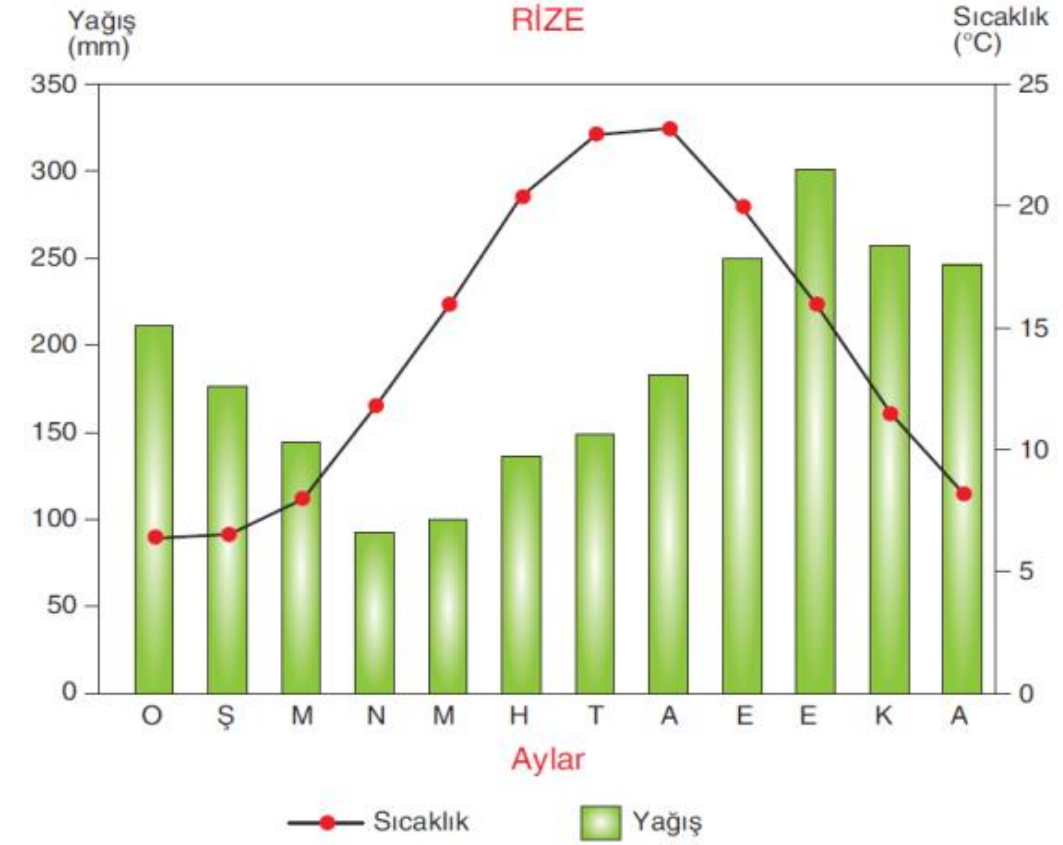


Ortalama yağış Doğu Karadeniz'de 2000 mm, Batı Karadeniz'de 1200 mm iken Orta Karadeniz'de 750 mm'dir.

En fazla yağış sonbaharda, en az yağış ilkbaharda düşer.



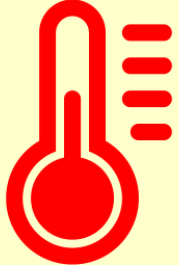
Doğal bitki örtüsü **orman**dır. Kıyı kesiminde geniş yapraklı ağaçlar, yükseklerde soğuğa dayanıklı iğne yapraklılar görülür. Bu iki bölge arasında ise karma ormanlar hâkimdir.



# Karadeniz Ormanları



# KARASAL İKLİM



Ilıman karasal iklim bölgesinde yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlıdır. Yıllık sıcaklık farkları yüksektir.



Bu iklim tipi Doğu Anadolu'nun büyük bir kısmında, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu ile kıyıların iç kesimlerinde etkilidir.



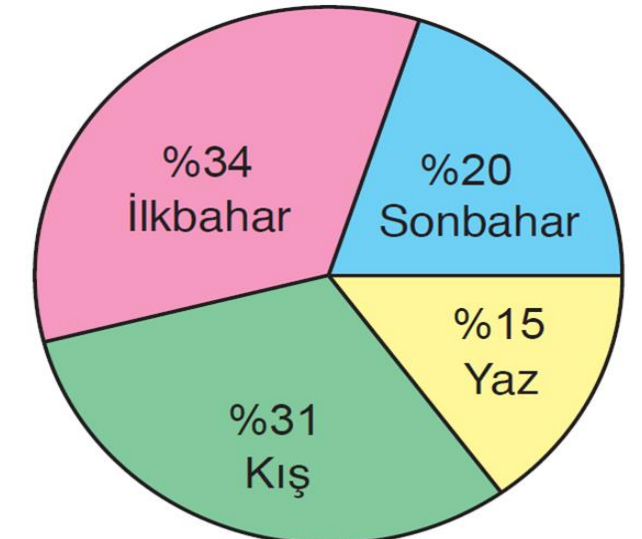
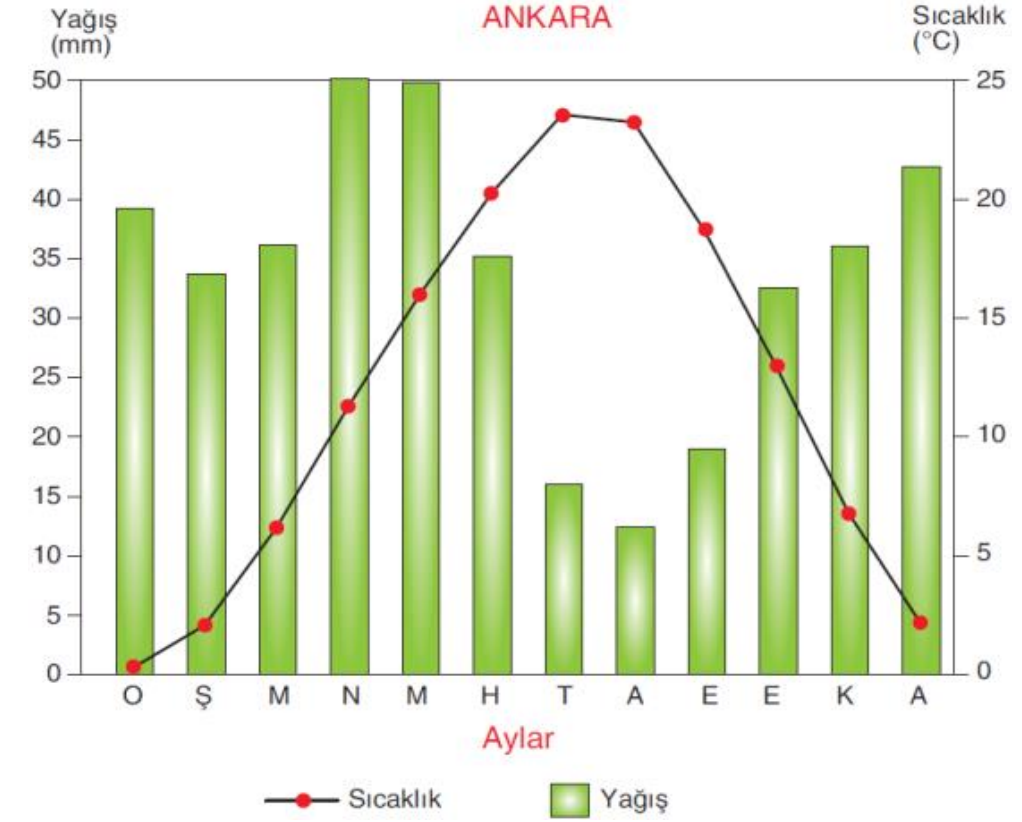
Toprak tipi **Kestane ve Kahverengi Renkli Bozkır Toprağı**



Yıllık ortalama yağış miktarı 530 mm'dir.  
En fazla yağış ilkbaharda, en az yağış yazın düşer.



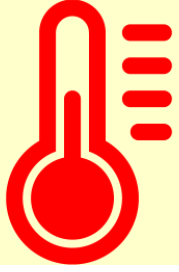
Karasal iklim bölgesinin doğal bitki örtüsü ilkbahar yağışları ile yeşerip, yaz kuraklığında kuruyan otlardan oluşan **bozkır**dır. (**Step**)



# Bozkır Bitki Örtüsü



# SERT KARASAL İKLİM



Sert karasal iklim bölgesinde yazlar kısa ve serin, kışlar ise soğuk, kar yağışlı ve uzundur.



Bu iklim tipi Kuzeydoğu Anadolu'da (Erzurum-Kars Platosu) etkilidir.



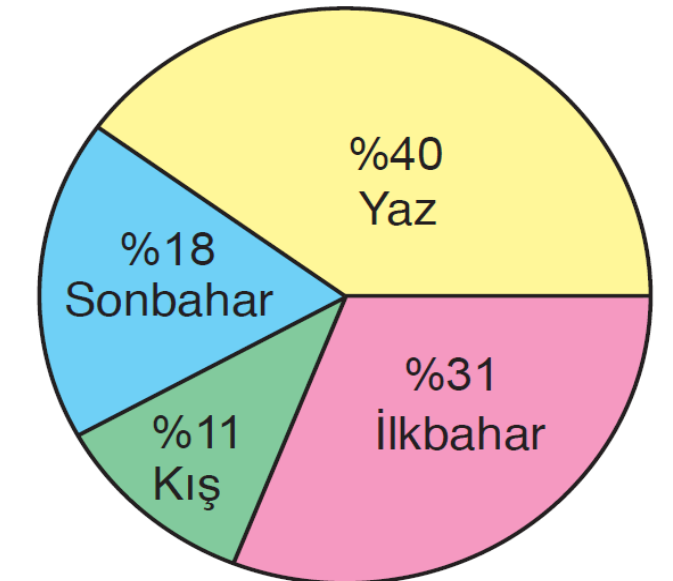
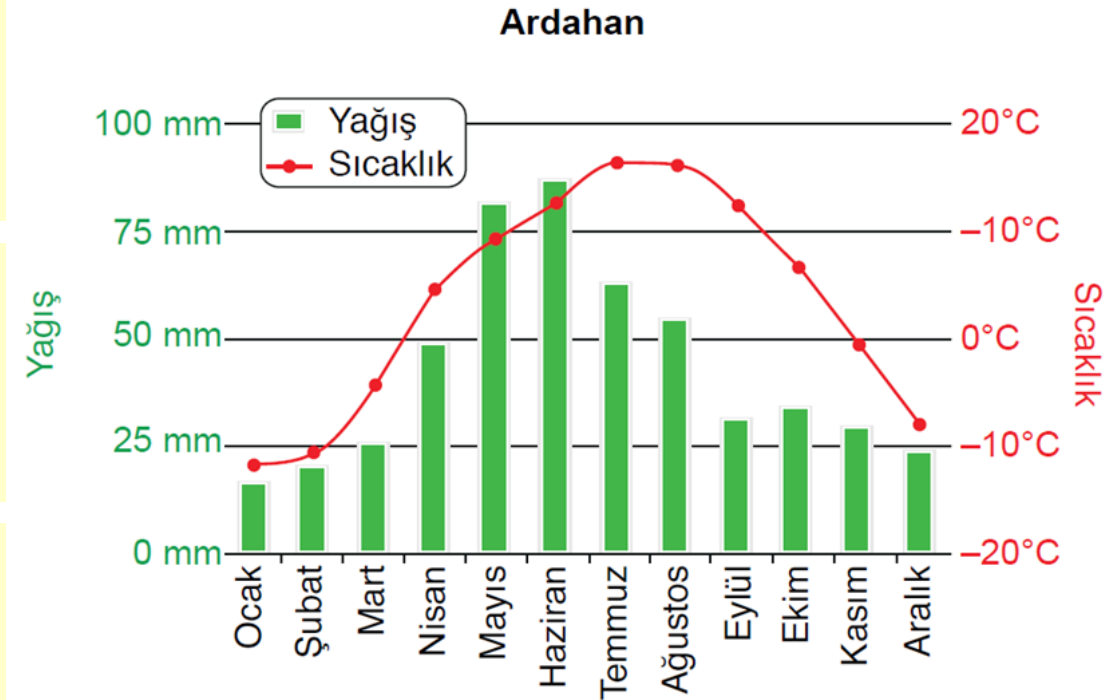
Toprak tipi **Çernezyom Topraklar**



Yıllık ortalama yağış miktarı 492 mm'dir.  
En fazla yağış yazın, en az yağış kışın düşer.



Bu iklim bölgesinin doğal bitki örtüsü yaz yağışları ile yeşeren uzun boylu otlardan oluşan **çayır**lardır.



# Çayır Bitki Örtüsü

